

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۴/۰۱

جورج فوستر
ترجمه: رحمت آریا

د جورج فوستر یون لیک: له بنگاله تر لندن سفر

دوهم ټوک

(۴۲)

د حاجي محمد په مشورې زه شيعه سوم او پرته له کوم شک څخه د زائرانو په ډله کې ومنل سوم. باور وکړئ چې په ډېرې سختۍ کې له هغه ملا سره خدای په امانې وکړه، دی ما ته د لارې يو گټور ملگری وو او بني شيبې کې ور سره تیرې کړې وې؛ د څو تیرو ورځو آزادو خبرو په لړ کې ما يو ډول خوښې احساس کړه، زما پخوانی موقعیت په یوازیتوب کې وو او ستومانه سوې وم. په خپل منځي راکړو ورکړو کې صادق انسان وو. دغه بې خطرې کوډگر ته مې علاقه موندلې وه؛ د هغو ځایونو په هکله مې ورڅخه پوښتنې کولې چې ده به ما ته کوم شی پیرودل، او هېڅکله مې په ده کې د بې صداقتۍ کومه نښه ونه موندله.

د ډسمبر د میاشتې په ۲۸ نېټې له ترشیش څخه وڅوځېدو او ماسپینین مهال د دوه نیمو فرسنگو مزل په وهلو سره د خلیل آباد کلي ته ورسېدو. زموږ ډله چې له شپږو یا اوو تنو جوړه وه او د تبریز ډله لا ورسره نه وه یوځای سوې په یوه کوچني کاروانسرای کې واړول؛ ددې کلي یوه کلیوال زموږ له حاجي سره پېژندگلوي درلوده او په ډېر خلاص لاس او سخاوت یې موږ ته سون توکي برابر کړل، شپه ډیره سره وه او واوره وړېدلې او موږ ښه توده شپه تېره کړله. په ۲۹ نېټه درې فرسنگه لیرې په حاجي آباد کې یوې کوچنۍ کلا ته ورسېدلو. کله چې ددې سیمې ملک پوه سو چې حاجي محمد زموږ د ډلې مشر دی او سره له دې چې له لیرې ولایت څخه وو خو په ټول خراسان کې یې شهرت درلود. نوموړي موږ ته بلنه راکړه چې کلا ته دننه ورسو او د تاوده ښه راغلاست په ویلو یې زموږ ډېره مېلمه پالنه وکړه. نن زما آس د بار په وړلو کې چې دده پر شا بار وو له ځانه د ناتوانۍ نښې څرگندې کړلې. لږ خوراک یې کاوه او ډېرې خولې یې کولې او په پرله پسې ډول کوزوږ روان وو او تیندکې یې وهلې. دده په همدغو حرکاتو کې د هغه د یوې شدیدې ضربې په ترڅ کې زه د زین له پاسه لاندې وغورځېدم لاس مې تک شین سو او ډېر درد یې پیل کړ. ددې پر ځای چې حاجي ددې پېښې په اړه راسره خپله همدردي څرگنده کړي په ترڅه ژبه یې زما په عدم مهارت انتقاد وکړ او وېي ویل که همداسې روان اوسې نو هڅې به دې بدې پایلې ولري.

د حاجي آباد انار بل ډول خوند لري او همدا د فارس د نورو سیمو په پرتلي ددې سیمې ځانگړتیا ده. دا انار نرم پوستکی او پریمانه اوبه لري چې په تودې هوا کې او یا له جسمي فعالیتونو وروسته چا ته هوسايي ورکوي. دا ډول انار په

د پاڼو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په څېر و لولئ

افغانستان او فارس کې موندل کيږي چې د «بي دانه» په نوم شهرت لري. دا ډول انار لور کیفیت لري او معمولاً کم پیدا انار دي. [1]

په دېرشمې نېټې درې فرسنگه لېرې د (نو بلهوکم Nowblehuckum) [زما ژباړونکي په باور دا نوم لیکوال سم نه دی لیکلی – ژ] کلي ته چې لوی او له گڼه گونې ډک کلی وو ورسېدلو او همدلته تبریزي زائرین هم زموږ له ډلې سره یو ځای سول. له ترشیش څخه تر دې ځایه لار عموماً د لویدیځ پر لور ده؛ دا سیمه مخ خلاصې، پراخه او بیره وره یا حاصلخیزه ده، خو د خراسان د ختیځ په شان محدود ځنگلونه او روانې اوبه لري. زما مخې ته په دې دېته کې دننه درې ورځنۍ سفر پروت وو او د خپل نس د مور ساتلو لپاره د غمینی ډوډۍ لپاره زما هڅې په دې ځای کې ناکامې وختلې. ډېر خلک د غمینی ډوډۍ په لټه کې ول او ددوی د وروستنیو د ستاینې وړ خدماتو پر بنسټ ددوی دلایل زما د دلایلو په پرتلې د قناعت وړ ول او دې کار اړ ایستم چې یوازې د وربشو په څو ټیکلیو بسنه وکړم.

اتفاقاً تیرې دوه ورځې مې د گیلان له یوه سید سره چې د مشهد زیارت ته روان وو تیرې کړلې. مور دواړه ډېر ژر په دې سلا سوو چې خپل وسایل او توکي به سره گډ کړو او د یو بل ملاتړ به کوو. تاسو پوهېږئ چې انسانان د یوازیتوب ژوند کولو لپاره نامناسب دي او لیوال نه دي چې یوازې اوسي. زه ددې اړتیا نه وینم چې د یوې ټولني د خوښیو او ټولنیزو امتیازاتو په اړوند خبرې وکړم، ځکه کلونه کېږي چې دا موضوع د عالمانو د بحث موضوع ده؛ د یوه ورځپاڼه لیکونکي قلم د هغه ارزښت نه زیاتوي. یوازې دلته یوه اشاره کوم چې وروسته له یوه ډېر ستومانه کونکي او اوږدې سفره ما له یو سید سره د یوه وخت د ډوډۍ له خوړلو څخه زښت ډېر خوند واخیست او د دین په هکله دده شخصي او منحصر په فرد نظریات راته سرگرمي پیدا کوله او په عین حال کې مې ورڅخه یو څه زده کول.

په یو دېرشمې نېټې اووه فرسنگه لیرې د درونا Durroona کلي ته ورسیدو. دا یو کوچنی کلی دی چې د عبدالله د قلمرو په لویدیځې ژۍ کې واقع دی، زموږ د تگ لاره، د یوې متروکې سیمې له منځه د لویدیځ پر لور غځېدلې وه. د همدې سفر په اوږدو کې زما آس د یوه مایل په واټن د نهر له منځه د تیریدلو پر مهال زه او د حاجي د رنگونو کڅورې اوبو ته غوزار کړم او یوه خښمېدلې او په قهر مسلمان (حاجي – ژ) په پراته حالت کې وموندلم. حاجي خپله بریره تر هغو په څیږو ووهله تر څو قهر یې کیناست، ورپسې د ښکښلو او سپکو سیلاب یې راخوښي کړ. حاجي خپله بد چانسې پر ما واچوله ځکه چې ما پر مسلمان باندې واجب لمونځونه نه ول اداء کړي او ټینگار یې کاوه چې د ټولو رنگونو تاوان یې باید ورکړم.

د ۱۷۸۴ز کال د جنورۍ د میاشتې په لومړۍ نېټې د اتو فرسنگو د مزل له وهلو وروسته یوې دېته ته ورسېدو چې ټیټې غونډۍ او لږ ونې یې درلودې. مور په یوه لور ځای کې دمه وکړه او هماغلته مو واړول. دلته واوره وړېدلې وه او همدې واورې زموږ د څښاک اوبه برابرې کړلې. زما آس دومره ناتوانه او بی سیکه سو چې نور یې ونه سو کولی زما بار یوسي. که یو شمیر مسافران په دې خبر نه وای چې ما د همدې سفر لپاره ډېرې پیسې ورکړي دي نو هرو مرو

¹ - At Hadjiabad the pomegranates are of a delicious flavor, a property indeed of this fruit in most parts of Persia. It has a thin soft skin, and contains a large quantity of juice, than which nothing in hot weather or after fatigue can be more grateful. There is a species of the pomegranate, in Persia and also in Afghanistan, whose granules are without seed, called the Redana ; it is of a superior kind, and generally scarce. {Volume II page 169, combined two volumes PDF format page, 516}

زه يې همدلته پرېښودلم. هغوی په توندو او شديديو الفاظو پر حاجي د هغه پر غير عادلانه چلند اعتراض وکړ. حاجي چې تر يوه حده له خپلو شکايتونو څخه شرميدلی وو او بنايي دا ويره ورسره وه چې دده نورې نيمگړتياوې او نواقص به رابرسيره سي؛ حاجي يو بل آس له يو چا څخه چمتو کړ چې دوه فرسنگه مخکې روان وو؛ دغه سړي موافقت کړی وو چې پلې به لار سي او د بني گڼې لپاره به ستړيا پر ځان ومني.

د حاجي محمد نيردې همکار متوجه سو چې څرنگه دده ارباب زما پر وړاندې په بي ادبي او بي اعتنايي چلند کوي. حاجي فکر کاوه چې دی کولی سي همدغسي چلند ته پرته له کومو عواقبو دوام ورکړي. ما په دې کې کوم دليل نه ليدۀ چې زه هغه درناوی حاجي ته وربنکاره کړم چې زه ورته قائل وم خو نن شپه مې زړه نور تنگ سو او دې ته يې وهڅولم چې په دې ډول به يې جداً تنبيه کړم چې په انگليسانو کې دود ده. حاجي ته دا ډول بريد نوی خو اغيزمن وو، هغه زائران هم هک پک سول چې زه يې تل هڅولم. په داسې حالت کې به تاسو زما د مسلمان شخصيت کليدي گټې ووينی؛ زما په باطن کې هيڅ سپکاوی هرڅومره چې بي ادبانه يا شرمناکه بڼه وي نه سي کولی يو فعال قهر او خبنم توجیه کړي. يوازینی غوراوی دا وو چې صبور او آرام پاتې سم؛ اغلب وختونه دا خبره مهمه کيږي چې د يوه خطر کار سړي خبنم او قهر ددې لپاره آرام کړو چې د نورو تاوانونو مخه ورباندې ونيسو. د فارس په دې برخې کې که يو مسيحي جرئت وکړي چې يو مسلمان ووهي احتمالاً له درندې جريمې يا شديد بدني مجازات سره مخامخ کېږي. هغه ارمنيان چې د آسيا د لويديځ له سيمو څخه تيریږي په ندرت په دې لاره کې ليدل کېږي ځکه دوی هم د سيمي د خلکو له ژورو تعصباتو څخه ويره لري چې د نورو ادیانو د پيروانو پر وړاندې يې لري او هم د تاتارانو او تورکمنانو له بريدونو څخه ويره لري.

په دوهمه نېټه پينځه فرسنگه ليري د (تاورون Towrone) کلي ته ورسېدلو؛ دا يو کوچني متحصن کلی دی چې د اسماعيل خان په سيمي کې پروت دی؛ اسماعيل خان يو مستقل خان دی او له (ديروبن Derobne) څخه تر دې ځايه پورې د راغځېدلي سيمي د ملکيت ادعا کوي؛ ليري بنکاري چې دده د ملکيت دغه ادعا دې کله هم تر مناقشې لاندې راسي. ويل کېږي چې په دې لاره تللي يا راغلي گڼ شمير مسافرين د شديدې تودوخې او د اوبو د نشتوالي له کبله مړه او تري تم سوي دي، ددې لارې په لومړي منزل کې اوبه يوازې په يوه ټکي کې د کوچنيو ځاگانو د کيندلو له لارې ترلاسه کېږي.

مور ته خبر راغی چې پرون د آس سپرو يوه پينځوس کسيزه ډله د تاورون د ديوالونو له ژيو تير او د خپل پلرني ټاټوبي پر لور لارل. دغه خبنمېدلي مهاجمين چې د فارسيانو پر وړاندې گډه جگړه لري مسافران نيسي او هم يې په مريبتوب له ځان سره بيايي او هم يې لوت کوي. د نيول سويو کسانو د تيننتي د مخنيوي لپاره يرغمل سوي کسان د خپل هيواد منځنيو سيمو ته بيايي؛ دلته دوی د تاتارانو د غوايانو او پريمانو آسونو د څارنې لپاره کار کوي. يرغمل سوي کسان کله ناکله په (کلموکانو Kalmucks) باندې پلورل کېږي چې دا د تاتارانو تر ټول شډل، وحشي او بي ادبه نسل دي. [2]

² - د بومي تاتارانو د نومونو په منځ کې د هغوی په ژبه کې د تاتر او تاتار نوم دی. زه اغلب وختونه د آسيايي نومونو د جرړو او تسميوي وجېو په لټه کې يم؛ سره له دې چې دوی کوم واقعيت نه رابرسيره کوي مگر کيدای سي يو شمير نظريات رامنځته کړي. له دې کبله ما پرېکړه کړې چې يو شمير يې دلته شرحه کړم. د فرنگ يا فرنگي اصطلاح نن په اکثريتو آسيايي هېوادونو کې دود ده دا اصطلاح د صغيري آسيا خلک د صېلي مسيحيانو لپاره کاروي؛ دا اصطلاح ظاهراً د فرانک له نامه څخه راغلي ده.

ویل سوي چې د همدې ډول مرییتویونو د ډولونو په منځ کې دا ډول یې ډېر وحشي او له مرگ څخه بد تره دی. اوسمهال تورکمنان یوه کم اهمیتته قبیله ده؛ د هغوی پوځي اقدامات عمدتاً په کاروانونو او کلیو باندې په بریدونو متمرکز دي. نور دوی پیاوړي او ځواکمن کسان نه دي چې بیا دې تیمور او زینجی Zinjis رامنځته کړي؛ د آسیا د سوبمنو لمسیان چې په دې سیمې کې لیدل سوي دي د نړۍ تر ټولو مجلل تختونه یې اشغال کړي دي. اوس په تاریخي مباحثو کې دا خبره منل سوي چې هغو سترو لښکرونو چې د روم امپراتورۍ ته یې پراختیا ورکړه او په پای کې یې سوبې وکړي او د گوت Goth او وندال Vandals په نومونو یادیدل په حقیقت کې د بخارا، خیوي او د کسپین د سمندرګي د غاړو تاتاران ول. د تورکمنانو اوسنی مشر په بخارا کې ژوند کوي او دلته یو کوچنی دربار لري او ډیر لږ واک او ځواک لري. د ختیځو سیمو تاتاران یعنی د چین اوسني سوبمن چې په عام ډول د کلموکانو Kalmucks او مغولو په نومونو یادېږي په بېلابېلو لالهاندو ډلو ویشل سوي دي او داسې نه ښکاري چې د آسیا د سویلي هېوادونو لپاره دې کوم گواښ رامنځته کړي.

نن سهار کله چې د تگ لپاره چمتو سوم نه هاغه آس وو چې پرون ورباندې سپور سوی وم او نه یې څښتن؛ داسې برېښېدل لکه چې د آس څښتن د ډلې له خوځښت یو ساعت مخکې له خپل آس سره وتلی وو. لاره په واورو پوښلې وه او ډېر وخت یې ونیو چې ځان آس او د آس څښتن ته ورسوم. نوموړي اعتراف وکړ چې زه په دې اندېښنه کې وم چې ښایي حاجي زما پیسې رانه کړي، او ویې ویل چې که زه د سفر لگښت ورکړم نو کولی سي چې خپل آس راته فوراً راکړي. ما په چټکۍ سره د چارو ترتیب ونیو او د تاوړون پر لور وخوځېدم؛ ما هماغه سړی ولیره چې د پیسو د انگیزو تر اغیز لاندې راغلی وو تر څو د حاجي سترې ستومانه آس راته راوړي، ما له څو تنو مسافرینو څخه اورېدلي ول چې دا آس په سختۍ سره تگ کولی سي. ما اندېښنه درلوده چې حاجي محمد مې په بشپړ ډول خوشي نه کړي نو اړینه مې وبلله چې ورسره خبرې وکړم؛ دا راته یوه فارسي سوداگر وویل چې ما د هغه پاملرنه ځانته اړولي وه؛ له گڼ شمیر مخالفونو وروسته مې بریا تر لاسه کړه.

نور بیا

په دریمې نېټې زموږ قافلي اته فرسنگه لیري...

قدرمنو لوستونکو! د ښاغلي رحمت آریا د آرشیف: لینک

صاراسن Saracen هغه نوم دی چې د عربیا/ عربستان لپاره کارول کېده او په منطقي ډول باید صحرا ته په خطاب کې وي چې په عربي کې د بېدیا یا دښتې په معنی ده. همدا شان دغه اصطلاح کیدای سي هغه جا ته اطلاق سي چې په وچې سیمې کې ژوند کوي، دې ته ورته موږ په غرونو کې استوګنو خلکو ته غرنی خلک وایو. زما په باور همدا توضیح هماغسې ستر محقق د یورک اوسني لوی اسقف زما په هېواد کې تصدیق کړې ده. لیکوال

د پاڼو شمېره: له 4 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ